

QUISLING-UTSPILLET

«QUISLING VAR INGEN FORRÆDER»

100491

Frontkjemperen og motstandsmannen i avslappet samtale 50 år etter at krigen mellom dem raste på liv og død. Knut Baardseth (t.h) og Oscar Hasselknippe slo av en prat etter Quisling-debatten. (Foto: Jacques Hvistendahl)

Av FRANK HELGESEN

– Jeg står fortsatt fast ved at Quisling var en stor politiker, og er glad for at historikeren Hans Fredrik Dahl etterhvert støtter det syn jeg alltid har hatt, sa styreformann i Institutt for Okkupasjonshistorie, Knut Baardseth etter sendingen i Antenne Ti.

Det ble ingen heftig meningsutveksling mellom debattantene på gangen etter sending. Den tidligere motstandslederen og ex-VG-redaktør Oscar Hasselknippe og ex-frontkjemperen Knut Baardseth utvekslet høfligheter og samtalte om krigens dager med naturlig avslappethet.

Hissige seere

Da var mange seere i atskillig større harnisk. Sendigens studiovertinne fikk en jevn strøm av telefoner fra tidligere motstandsfolk og konsentrasjonsleir-fanger som lot sitt raseri over at emnet Quisling i det hele tatt var valgt, gå ut over den første og beste de fikk på tråden.

Den dag i dag vekker emnet Quisling tydeligvis sterke reaksjoner hos mange.

Sto alene

– Jeg mener at Quisling ikke er en forræder mot Norge, sa Baardseth. Han gjorde det beste ut av en håpløs situasjon.

Med dette synet ble han stående alene. Men uten å vekke noen harme hos sine meddebattanter fra panelet.

– Han får mene hva han vil, og frontkjemperen har jeg ingenting i mot. De fleste av dem innså jo senere at de hadde handlet galt, var Hasselknippes korte utsegn om og til sin tidligere motstander.

Lite nytt, mener krigsveteraner

De kjente krigsveteranene Joachim Rønneberg, Kristian Ottosen, J.L. Dorenfeldt og Annæus Schjødt lot seg ikke opphisse av Quisling-utspillet til professor Hans Fredrik

Dahl. De syntes det kom lite nytt fram i gårsdagens Antenne ti.

Lauritz Jensen Dorenfeldt, tidligere riksadvokat:

– Noen nye vurderinger, men lite nytt med hensyn til fakta.

Slik kommenterer tidligere riksadvokat Lauritz Jensen Dorenfeldt (82) Quisling-debatten i Antenne 10.

Han sier videre: – Programmet var interessant, men ikke på noe punkt rokker det som framkom ved lagmannsrettens dom og Høyesteretts stadfestelse av dommen. Men jeg har lyst til å henlede oppmerksomheten mot et punkt i intervjuet med Hans Fredrik Dahl og den påfølgende debatten: Det er ikke noen tvil om Quislings forræderi forut for den 9. april 1940. I lagmannsrettsdommen er det grundig dokumentert, blant annet gjennom Alfred Rosenbergs dagbøker, hvordan Quisling arbeidet for å få tyskerne til å komme vestmaktene i forkjøpet. Faktisk kan man si at Quisling til slutt overbeviste Hitler om at Tyskland måtte gå inn i Norge.

Dorenfeldt, som har 42 års erfaring fra rettspleien i Norge - 20 år som statsadvokat og 11 år som riksadvokat - og var hjelpedommer ved Oslo byrett i den første ti-

den etter frigjøringen, sier at han tidvis ble litt irritert under programmet:

– Når man vektlegger hans klarsyn på Sovjetsamfunnet, så må man heller ikke glemme at Quisling hadde en tendens til å endre oppfatninger. Det gjorde han også når det gjaldt Russland. I 20 årene var han en stor beundrer av det nye regimet.

Annæus Schjødt:

– Jeg ble skluffet over det hans Fredrik Dahl hadde å komme med i «Antenne ti». Det var ikke egentlig noe nytt. Forsøk på å gjøre Quisling til geni har vært gjort nesten til kjedsommelighet, sier tidligere krigsflyger, høyesterettsadvokat Annæus Schjødt.

Sønnen til aktor i Quisling-saken er sterkt uenig i tidligere VG-redaktør Oskar Hasselknippes positive vurdering av Quisling som folketaler og politisk leder.

– Jeg var av nysgjerrighet til stede på NS-møter i Ingeniørens hus som 16-17-åring, og syntes det var latterlige forestillinger: voldsomme faneborger og oppstrakte hender. Det var som tysk operette på norsk grunn. Quisling var helt

håpløs som politiker, sier Schjødt.

Advokat Annæus Schjødt synes også at hans Fredrik Dahl legger for liten vekt på at Quisling lot seg bruk til nazifisering av Norge og NS-førerens støtte til Hitlers jødeforfølgelser.

Joachim Rønneberg, motstandsmann:

– Gjør kjedelig og bortkastet tid. Slik kommenterer Joachim Rønneberg Hans Fredrik Dahls nye opplysninger om Quisling.

– Bare en smart emballasje på reklamen for en ny bok, mener han om programmet.

– Hva synes du om Dahls rehabilitering av Quisling?
– Det har jeg ingen kommentar til, sier Rønneberg.

Kristian Ottosen, motstandsmann:

– Quisling valgte forræderiets vei. Han gamblet på en mann, Hitler, og satte seg ut over loven. Helt bevisst satte han seg ut over de forpliktelsene han hadde som norsk

statsborger.

Slik kommenterer Kristian Ottosen, kjent motstandsmann, Dahls nye forskning. Ifølge Ottosen rehabiliterer ikke Dahl Quisling på viktige punkt:

– Jeg synes ikke det kom fram noe som rehabiliterer Quisling på det helt sentrale punkt. Kanskje som kunnskapsrik person – men det er ikke noe nytt. – Ingen bestriker hans intelligens og glimrende eksamener.

– han gjorde bevisst forræderi i 1940. Og han assosierte seg politisk med Hitler når det gjaldt å destrukture mål at han ville utrydde jødene. Det er ufattelig, sier Ottosen.

Han ble bare forbauset over ett synspunkt:

– Det var Dahls sterke betoning av den innflytelse Quisling skulle hatt på Hitler når det gjaldt å bestemme invasjonen av Norge.

– Hitler lot seg ikke lett overtale av en mann i militære spørsmål. Lenge før Quisling kom inn i bildet hadde den tyske marine arbeidet mot å bli lukket inne som i 1. verdenskrig.

– Jeg må si at det ikke kom fram noe nytt. Men det var et artig intervju, og det blir interessant å lese boken, sier Kristian Ottosen til Dagbladet.

Fikk nei

Ole Kristen Harborg

– Vi var i kontakt med de tre-fire gjenvlevende av Quislings nærmeste medarbeidere, men de ville ikke stå fram offentlig i Antenne ti.

Dette sier Ole Kristen Harborg til Dagbladet.

Også sentrale historieforskere som tidligere har hatt bestemte oppfatninger om Vidkun Quislings rolle i norsk historie, ville etter hva Dagbladet forstår, heller ikke stille opp i TV-programmet. Professor Magne Skodvin er et slikt navn.

QUISLING-UTSPILLET

FRYKTER IKKE BRÅK

Av CLAUS HAGEN

– Jeg frykter ikke bråk om mitt utspill i «Antenne ti» og boka om Quisling. Det er ofte dem som sto i de bakre rekene under krigen som er mest uforsonlige nå i ettertid. De som virkelig satset alt, på begge sider, er mest opptatt av forsoning.

Det sier professor Hans Fredrik Dahl til Dagbladet i forbindelse med gårdsdagens oppgjør i «Antenne ti» om hans revurderte framstilling av Vidkun Quisling.

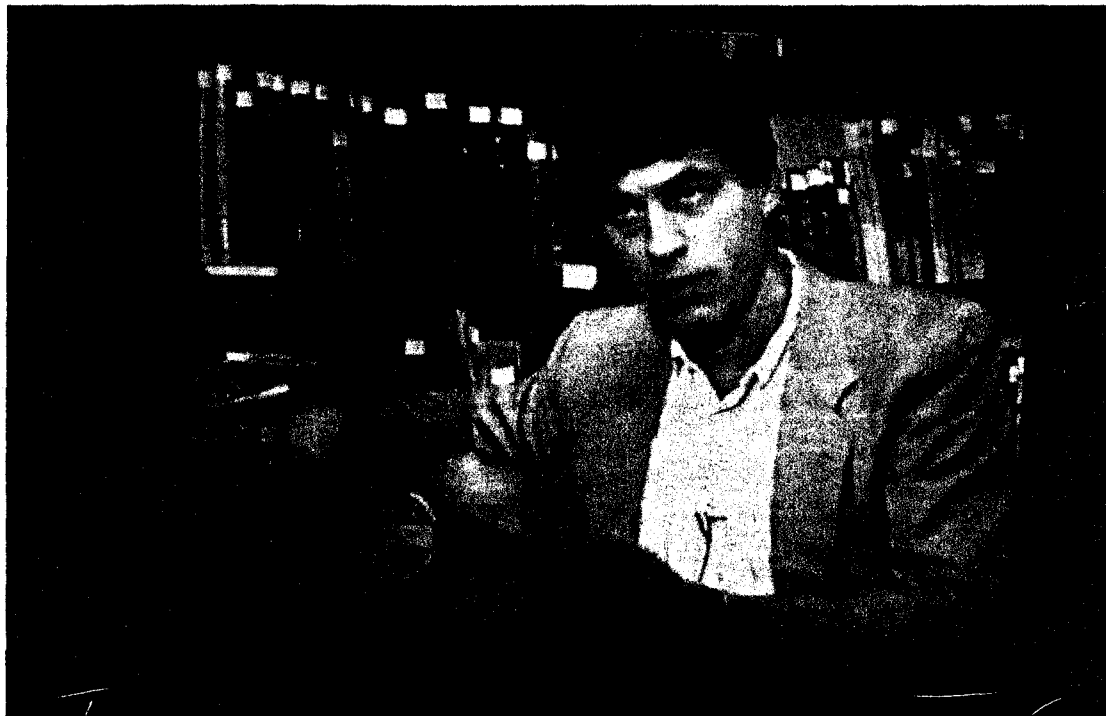
Gravearbeid

– Jeg har opplevd at de som virkelig var engasjert under krigen har vist en nesten rørende trang til forsoning før de dør, sier Dahl.

De siste 6-7 åra har den ofte omstridte historikeren og tidligere kulturredaktøren i Dagbladet brukt mye tid i arkivene til Institutt for okkupasjonshistorie, og hatt et godt samarbeid med disse representantene for den «gale» siden under krigen.

Ønske

– Jeg har lært disse menneskene å kjenne som meget åpne. De vil gjerne treffe krigsveteraner og andre som var deres motstandere under krigen, men de er ofte blitt avvist. Jeg skulle ønske mange andre var like innstilt på forsoning som dem, sier Hans Fredrik Dahl til Dagbladet.

– Jeg skulle ønske at mange andre var like innstilt på forsoning som krigsveteranene som satset alt, sier Hans Fredrik Dahl. (Foto: Jacques Hvistendahl)

Dahl om Quisling:

«VELSKOLERT»

– Han var meget velskolert. Og når det gjelder gruppen av norske statsråder gjennom tidene, var han i farsete sikt når det gjaldt kunnskapsrikdom og administrativt grep, ha sakene present og ha historisk, strategisk, geografisk og militær fagkunnskap.

«VIKTIG MANN»

– Det er helt galt at tyskerne eller Hitler betraktet ham som en narrefigur, marionett og sånne ting. Jeg tror han spilte en rolle i tysk politikk. Han spilte en rolle for tysk politikk i Norge og han spilte en rolle for Hit-

lers okkupasjon av Norge. Etter min mening fikk han Hitler til å okkupere Norge. Det er det kilder for i tyske arkiver, som viser at Hitler all tid etter desember 1939 betraktet Quisling med spesiell takknemlighet, fordi han ga ham denne tanken, nemlig nødvendigheten av å okkupere Norge. Det var nødvendig for å komme England i forkjøpet.

«RUSSLAND-KJENNER»

– Han var en fremragende Russland-kjenner. Det Quisling sier om det stalinistiske Sovjetunionen, det er i grunnen det samme som russerne nå begynner å si om sitt eget

land. Mye av det Quisling sa om det destruktive i sovjetisk samfunnsorganisering, økonomien som ubønnhørlig går nedover, motløshet som brer seg i befolkningen, alt dette er jo helt riktig. Det er jo slik vi alle i dag mener. Men den gang, da han kom med det i 1930, var det årsaken til at han ble lagt for systematisk hat fra hele venstrefløyen i Norge. Da jeg hørte Gorbatsjovs tale i Oslo rådhus, slo det meg at her var det mange partier som minnet om Quislings bok «Russland og vi» fra 1930.

«VERDENSBERØMT»

– Ordet quisling er jo gått inn i det internasjonale språk som ord på en forræder. Og slik sett er Vidkun Quisling blitt den mest berømte nordmann til alle tider, nest etter Olav den hellige i middelalderen kanskje. Det må vi bare innse, at

han har skjenket verden et politisk begrep så å si, forræderiet, sviket.

«DYKTIG POLITIKER»

– For sine var Quisling en dyktig politiker. Han raget himmelhøyt over sin kollega i det danske nasjonalsosialistiske parti og sin kollega i det nederlandske partiet. Ikke bare personlig, i evner, utstråling og dyktighet, men også i sin stilling i tysk politikk. Det var noe helt spesielt.

«DEMPET OVERGREP»

– Quislings styre gikk systematisk imellom og forsøkte å dempe tyske overgrep, det er helt på det rene. Hans daglige arkiver inneholder store mengder saker som angår frigiving av fanger på Grini og tyske fangeleirer, som ikke kom fram under rettssaken mot ham etter kri-

gen. Det er merkelig hvor mye som taler til hans fordel rent juridisk, som overhodet ikke kom fram.

«MÅTTE DØ»

– Han var både subjektivt og objektivt en forræder. Dødsstraffen kan det være andre meninger om. Allerede i 1945 var det enkelte innflytelsesrike personer som var mot dødsstraffene, også for Quisling. Men det overveldende flertall var svært hevnningsstilt og svært blodtørstige. Ikke noen norsk regjering hadde overlevd om den hadde benådet Quisling. Det hadde i hvert fall blitt selvtækt, i den forstand at en Milorg-gruppe helt sikkert hadde tatt saken i sin egen hånd og tatt ham i fengselet, dersom Høyesterett eller regjeringen ikke hadde bekrefte dødsdommen i lagmannsretten.